

L'onada reaccionària

Individualisme. Culte a l'èxit en totes les seves formes. Menyspreu de l'esforç i del mèrit. Enaltiment de la sort, l'atzar, la casualitat. Moda retro i evocació nostàlgica de velles formes classistes de distinció. Xenofòbia. Desplaçament de la crítica social per l'autoajuda. Banalització de les qüestions complexes. *Yupisme neocon*. Elogi del facilisme. Presentisme –viu el moment!–. Consum com a clau de realització personal. Desdibuixament de les causes col·lectives. Ressorgiment de l'esoterisme i formes mítiques d'espiritualitat. Evasió. Apologia de l'irracional. Hedonisme. Desplaçament de l'art i la cultura per l'entreteniment. Deriva cap a la gratificació immediata. Predomini de l'efímer i del que no suposa compromís. Competitivitat. Frivolització de les diferències socials. Ridiculització del bonisme. Negacionisme. Reducció de la política al màrqueting electoral i a la gestió pública. Episodis de frau i corrupció. L'espectacle com a paradigma de comportament. Desregulació. Liberalització. Mercat. Desterritorialització. Deslocalització. Encobriment de la pèrdua de sentit. Proliferaió de les coartades esporàdiques de sentit. Friquisme. Idolatria de la riquesa. Adulació al poder econòmic. Sacralització de l'aparença. Teatralització de la vida quotidiana. Artificis virtuals. Succedanis de l'experiència. Devaluació de l'anàlisi davant la descripció costumista. Descrèdit del rigor. Especulació...

...I no vam fer res, o vam fer molt poc. Com una mena de tempesta perfecta, covada de fa molts anys, la crisi ha acabat concentrant un seguit de fenòmens que deixen la cultura política del moment sota l'impuls d'uns vents molt conservadors. No es tracta d'una simple oscil·lació de conjuntura. Hi ha corrents i plantejaments reaccionaris que han impregnat la consciència de molta gent. A Catalunya, també.

La caiguda del Mur va posar en evidència la inconsistència teòrica i política d'una esquerra europea sense proposta transformadora. Les arrels principals d'aquesta esquerra provenien del segle XIX; havia quedat anquilosada i absorta en la seva pròpia retòrica; i la provisió de recursos per estendre i consolidar l'estat del benestar mostrava símptomes d'esgotament, d'invialibilitat i d'insostenibilitat. A falta de projecte nou i sense capacitat per fer efectiva cap nova promesa, aquesta esquerra s'ha

JOAN M. TRESSERRAS

COMUNICÒLEG, UAB

ologia continuen recitant condemnes a l'intervencionisme, prescriuen receptes d'aprimament del sector públic, celebren les retallades en despeses socials i s'extasiën repassant les incommensurables virtuts del mercat.

En aquest ambient general, a Catalunya hem assistit a la desinhibició de posicions neofranquistes, estimulades pel conglomerat mediàtic de la dreta espanyola. Aquest procés, que explicaria el to inflammat

d'algunes recents apologies de Manuel Fraga Iribarne, s'ha fet evident dins del PP però també en d'altres formacions. És ben perceptible la proliferació de discursos que, amb plena consciència dels que els profereixen o no, contenen plantejaments xenòfobs, i que podem trobar dins del bloc més espanyolista però també dins de nuclis que es presenten com a radicalment catalanistes. Hi trobem traces de feixisme i fonamentalisme. De disposició a la batalla per accedir a uns recursos més escassos del previst. La crisi i el malestar que han fet aflorar la indignació també han estimulat l'estirabot reaccionari i han fet emergir el pitjor d'algunes persones i grups.

També els sectors més ultrancers, inflexibles i antimoderns s'han fet més forts dins d'ambients religiosos, inclosa l'Església catòlica, arraconant uns sectors cristians progressistes i catalanistes que havien semblat molt rellevants, gairebé hegemònics dins del seu àmbit. I, a banda de la seva tradicional implantació en organismes econòmics o iniciatives educatives, hi ha obert un procés de creixent presència institucional i en el teixit organitzatiu de la societat civil. Aquest aflorament d'un pensament i uns comportaments marcats pel sectarisme, el dogmatisme, la virulència i el conservadorisme més radical progressa entre franges de joves desconcertats, desorientats i desbordats per la falta d'horitzons i oportunitats. Les ambigüitats i els relativismes que han acompanyat el pensament postmodern occidental han projectat ombres de fum que han difuminat aquest decantament general cap al conservadorisme. El pòsit de putrefacció que va deixant el descrèdit de la política i l'acomodament a una mena de crisi permanent del pensament progressista actua com a adob. Potser la història del segle XX proporciona prou exemples de cap on podem conduir la deixadesa davant les crisis i la indiferència davant l'ascens del reaccionarisme.

comportat més aviat com una dreta amb mala consciència social. La crisi ha acabat d'orientar una part important de la població europea cap a un conservadorisme de la por que ha arrossegat sovint formacions polítiques i sindicals en debats com ara el de l'edat de jubilació, les pensions o el dels drets de la població immigrada. La ideologia neoliberal, inspiradora de les pràctiques responsables de la crisi financera, no sembla pas gaire debilitada i, a falta de solucions generals clares, molts dels seus seguidors continuen somiant petits paradisos particulars, confortables oïsis familiars, o excepcions regionals que quedarien a resguard de l'ensorrament econòmic. Mentrestant, els rapsodes principals d'aquesta ide-

La crisi i el malestar han fet aflorar un conservadorisme radical en sectors socials molt diversos. El segle XX conté lliçons pel que fa a l'ascens del reaccionarisme